

Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs

2 februari / 15 maart / 21 april 2009

Wilma van der Westen, voorzitter

W.M.C.vanderWesten@hhs.nl

Jaarverslag 2008 en plannen voor 2009

Inleiding

Eind 2006 werd door een viertal initiatiefnemers, docenten van Hogeschool Utrecht, Hogeschool Inholland, Fontys Lerarenopleiding en De Haagse Hogeschool¹, een landelijk platform "Taalbeleid Hoger Onderwijs" opgericht. De aanwezigen vonden het niet alleen leuk en zinvol om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren, maar wilden ook elkaar versterken in het bijdragen aan de totstandkoming en vormgeving van een instellingsbreed taalbeleid binnen het hoger onderwijs.

Het doel van het platform is in de eerste bijeenkomst, op januari 2007, vastgesteld en wordt jaarlijks bij de bespreking van het jaarverslag en de plannen voor het volgende jaar opnieuw onder de loep genomen. Het platform stelt zich het volgende ten doel:

Het vormen van een platform voor ontmoeting en uitwisseling van kennis en ervaringen. Door middel van kennisdeling en kennisvorming wil het platform bijdragen aan verdere ontwikkeling en initiëring van instellingsbreed taalbeleid en taalondersteuning in het hoger onderwijs.

In de bijeenkomst van januari 2007 is Wilma van der Westen door de toen aanwezige leden benoemd tot voorzitter van het platform.

Begin 2007 is op basis van een verzoek van een tweetal ondersteuningsinstellingen om deel te nemen aan het platform besloten het platform alleen open te stellen voor (medewerkers van) instellingen voor hoger onderwijs. Ondersteuningsinstellingen of bureaus kunnen incidenteel uitgenodigd worden voor een (deel van een) bijeenkomst, wanneer dit inhoudelijk gewenst is. We willen vooral een platform zijn voor deelnemers die binnen het onderwijs zelf handen en voeten geven aan taalondersteuning en taalbeleid.

In mei 2007 hadden de eerste Vlaamse deelnemers zich aangesloten en is de naam van het platform gewijzigd van Landelijk Platform in Nederlands / Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs.

---

¹ Annette Bogtstra, Flip Strang, Joop Veld en Wilma van der Westen

Doelstellingen

Het hoofddoel is het vormen van een platform voor ontmoeting en uitwisseling van kennis en ervaringen. Door middel van kennisdeling en kennisvorming wil het platform bijdragen aan verdere ontwikkeling en initiëring van instellingsbreed taalbeleid en taalondersteuning in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen.

Waar nodig, mogelijk en gewenst wil het platform beleidsmakers benaderen

Kennisdeling is het eerste hoofddoel en dit vindt plaats door de ontmoetingen, het netwerk en een community voor kennisdeling: een website met de mogelijkheid kennis en ervaring zichtbaar en toegankelijk te maken en de mogelijkheid elkaar te vinden om gezamenlijk te zoeken naar vormen, instrumenten of materialen of die te (doen) ontwikkelen.

Het platform heeft zich verder voorgenomen te komen tot beschrijvingen van een drietal niveaus van taalvaardigheid voor het hoger onderwijs:

- startcompetentie taalvaardigheid,
- eind propedeuseniveau taalvaardigheid,
- eindkwalificatie taalvaardigheid.

Een derde concreet doel is het opstellen en presenteren van een gemeenschappelijke visie op een taalbeleid voor het hoger onderwijs. En dat is broodnodig. Al te makkelijk wordt ingezet op simpele middelen als een taaltest en (deficiëntie)onderwijs of een digitale taalwinkel alleen. Een hogeschoolbreed of universiteitsbreed taalbeleid is nog nergens ingevoerd. Niet alleen in Nederland, ook in Vlaanderen moet het besef nog komen dat een instellingsbreed taalbeleid op het niveau van hoger onderwijs noodzakelijk is voor studiesucces en een kwalitatief goede instroom van afgestudeerden op de arbeidsmarkt.

Activiteiten en resultaten 2008

Bijeenkomsten

In 2008 is het idee geopperd om inhoudelijke middagbijeenkomsten te organiseren voorafgaand aan de platformbijeenkomst. Deze middagbijeenkomsten maken het bijwonen van bijeenkomsten aantrekkelijker, vooral voor deelnemers die een behoorlijke reistijd te overbruggen hebben, in het bijzonder de Vlamingen en de deelnemers uit het noorden van Nederland, en bieden tevens de mogelijkheid een inhoudelijk thema uit te diepen. De resultaten of conclusies van de middagbijeenkomst worden in de aansluitende platformbijeenkomst besproken. Na een drietal middagbijeenkomsten is deze opzet in de bijeenkomst van september 2008 geëvalueerd en is besloten dit concept te continueren.

In totaal zijn in 2008 vier inhoudelijke middagbijeenkomsten en vijf platformvergaderingen georganiseerd. De bijeenkomst van juni is afgezegd, genoodzaakt door te drukke werkzaamheden van de voorzitter op dat moment.

Op de vergadering en later de middagbijeenkomsten stonden de volgende inhoudelijke onderwerpen op de agenda:

- aanzet van een visie op (instellingsbreed) taalbeleid
- scenario's van taalbeleid 1
- scenario's van taalbeleid 2
- de pabotaaltoets

- Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT)

Beschrijving Talige startcompetenties voor hoger onderwijs

Het platform heeft, in de persoon van de voorzitter van het platform, tevens senior adviseur Taalbeleid van De Haagse Hogeschool, en van Edith Alladin, deelnemer platform en docent aan De Haagse Hogeschool, meegewerkt aan de totstandkoming van de beschrijving van de talige startcompetenties voor hoger onderwijs van de Stichting Leerplanontwikkeling, SLO. Helge Bonset en Hans de Vries van de SLO hebben het project uitgevoerd.

Op 14 november 2008 zijn de tussenproducten door de voorzitter van het platform, Wilma van der Westen, en leerplanontwikkelaar Hans de Vries van de SLO gepresenteerd tijdens de HSN-conferentie in Brussel.

Naarmate het project vorderde, werd onder invloed van voortschrijdend inzicht steeds duidelijker wat de essentie is van de talige taaltaken in het hoger onderwijs. Niet alleen het niveau van taalvaardigheid is van belang, houding en (taak)aanpak zijn in grote mate bepalend voor studiesucces en het talig handelen.

Studenten schrijven niet om een goed verslag te (leren) schrijven, maar om een weergave te geven van hun leerproces, project, stage of literatuuronderzoek om daarmee hun studiepunten te behalen. Transfer en (ontbreken van) onderhoud blijken centrale thema's. Transfer van eerder geleerde kennis en vaardigheden in een studiesituatie blijkt onvoldoende plaats te vinden.

We hebben besloten om de beschrijving die er nu ligt te beschouwen als tussenproducten en in 2009 te bekijken welke middelen we kunnen inzetten om in 2010 een volgende slag te kunnen maken.

De tussenproducten worden eerst voorgelegd aan het platform in 2009, en gepubliceerd in de reeks *Studie en Onderzoek* en na 18 mei in te zien en te downloaden op de website van het platform en van de SLO.

Visie op taalbeleid

In 2008 zijn we gekomen tot een eerste aanzet van een gemeenschappelijke visie op een instellingsbreed taalbeleid voor het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen.

Belangrijke elementen hieruit zijn:

- niet doelgroepgericht, maar competentiegericht
- instellingsbreed ipv per opleiding
- steun en sturing vanuit het management
- gericht op taalontwikkeling en niet op wegwerken van deficiënties
- gericht op de eigen taalvaardigheid in plaats van vastgestelde talige onderwerpen
- opname taalontwikkelen lesgeven in de docentcompetenties

Reactie van het platform op ontwikkelingen

In het kader van volgen van en reageren op ontwikkelingen op het terrein van taalbeleid heeft het platform een standpunt geformuleerd over de pabotoets en deze onder de aandacht gebracht van de Inspectie Hoger Onderwijs en de HBO-raad.

Het platform heeft gereageerd op de persberichten waarin allochtone studenten in het hoger onderwijs in direct verband werden gebracht met (taal)problemen. De inspectie was zelf ook niet gelukkig met de wijze waarop dit in de pers werd gebracht. Naar aanleiding van het rapport *'Aandacht voor allochtone studenten in het hoger onderwijs'* heeft de voorzitter de inspectie gevraagd om een gesprek. De inspectie reageerde voortvarend en enthousiast en op 20 maart 2008 heeft zinnig een gesprek plaatsgevonden met Suzan Klaver en Peter Fröling van de Inspectie Hoger Onderwijs.

Uit de mail: "Zoals ik al zei hebben wij het gesprek dinsdag als heel plezierig en nuttig ervaren, nogmaals dank voor het initiatief dus."

Via netwerken, voornamelijk op de HSN-conferentie in Brussel, zijn meer Vlaamse deelnemers geïnteresseerd geraakt in deelname aan het platform. Deelnemers van het platform zelf brengen ook met enige regelmaat nieuwe deelnemers aan, van de eigen of een collega-onderwijsinstelling.

De (financiële) positie van het platform is versterkt en de continuïteit voor de korte termijn is gewaarborgd dankzij de toekenning van een financiële bijdrage van 10.000 euro van de Nederlandse Taalunie.

Onderlinge werkbezoeken ...

Onderlinge werkbezoeken zijn een vorm van kennisdeling en dragen bij aan de verdere ontwikkeling van kennis.

Op 14 januari 2008 hebben drie Vlaamse instellingen, Arteveldehogeschool / het Huis van het Nederlands Brussel / Universiteit Antwerpen, een werkbezoek afgelegd aan De Haagse Hogeschool. Het programma bestond uit:

- 's ochtends les bijwonen in het Schakeljaar Hoger Opgeleiden, onderdeel Voortraject Meertalige Studenten,
- 's middags een gesprek over het Ondersteunend Onderwijs Nederlands en over professionele taalvaardigheidsontwikkeling en de taallounge bij de academie Bestuur, Recht & Veiligheid van de hogeschool.

... en onderlinge samenwerking waar wenselijk en mogelijk

Op 7 mei heeft de voorzitter van het platform, samen met de voorzitter van het sectiebestuur Nederlands van Levende Talen en Freya Martin van het Cevo een bezoek gebracht aan het Talencentrum van de Vrije Universiteit te Amsterdam om kennis te nemen van de taaltoets die zij daar gebruikt hadden en hun ideeën over het op te zetten ondersteunend onderwijs.

Op 13 mei 2008 heeft een student van de universiteit Tilburg die in opdracht van Fontys Leraren Opleiding onderzoek deed naar de mogelijkheden voor het opzetten van een Taalwerkplaats, een bezoek afgelegd aan De Haagse Hogeschool. Zij heeft gesproken met twee docenten van de opleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement over de Taallounge, een voorziening waar docenten en studenten terecht kunnen met taalvragen. In Tilburg is de Taalwerkplaats van de grond gekomen.

Externe vertegenwoordiging

Het platform was in 2008 aanwezig bij de volgende bijeenkomsten in het kader van de doorlopende leerlijn taal:

- De presentatie van het rapport Over de drempels met Taal en Rekenen en aanbieding aan de minister en twee staatssecretarissen (23 januari 2008).

- Bijeenkomst van het Ministerie van Onderwijs (18 maart 2008) voor reactie klankbordgroep op de voorgenomen beleidsreactie van Plasterk over het rapport van de commissie Meijerink.

- Met drie deelnemers aanwezig bij het Rondetafelgesprek Veldraadpleging van het sectiebestuur Nederlands van Levende Talen over het rapport van de commissie Meijerink en de beleidsreactie van Plasterk. Er is een schriftelijke reactie verstuurd naar het ministerie van OC&W.

Het platform was verder aanwezig bij:

Het HBO-Raad Congres 24 april 2008

De presentatie van het onderzoek Allochtone hbo'ers toegerust voor de arbeidsmarkt, gepubliceerd in "Toegerust voor een carrière?", in opdracht van Forum, 4 december 2008, Arnhem.

Er is contact geweest met de HBO-Raad, het LICA, het Cevo en met LOPON.

Het platform was vertegenwoordigd op het Voorzittersoverleg van de Nederlandse Taalunie in juli 2008, met o.a. de voorzitters van LOPON, Beroepsvereniging docenten Nt2 en Het Schoolvak Nederlands.

Deelnemers

Zoals uit onderstaande tabellen blijkt is niet alleen het aantal deelnemers gegroeid, maar ook het aandeel universiteiten en het aandeel Vlaamse instellingen. In bijlage 2 is een namenlijst van de deelnemende instellingen opgenomen.

Het aantal deelnemers is gegroeid:

	deelnemers	instellingen
2006	4	4
2007	29	15
2008	57	22

Het aantal Vlaamse instellingen is gegroeid:

	Nederland	Vlaanderen
2006	4	-
2007	11	4
2008	12	10

Het aantal universiteiten is gegroeid:

	hbo-instelling	wo-instelling
2006	4	-
2007	13	2
2008	16	6

Consolidering en organisatievorm

Annette Berntsen initieerde een gesprek met Maaïke Hajer, Lector Lesgeven in de Multiculturele School, van de Hogeschool Utrecht in maart 2008 om van gedachten te wisselen over de organisatievorm van het platform. Dat was een verhelderend gesprek. In oktober hebben Maaïke de Boois, Ronald Zwiërs en Wilma van der Westen op basis van een eerste bespreking in de platformbijeenkomst een concept Consolidatieplan van het platform opgesteld. Dat plan wordt begin 2009 voorgelegd aan de deelnemers.

Financiële positie

In 2008 ontving het platform van de Nederlandse Taalunie een toekenning van 10.000 euro voor het jaar 2008. Het platform voldoet hiermee ruimschoots aan de hieraan door de Taalunie verbonden voorwaarden (consolidatieplan, evenredige deelname Vlaamse en Nederlandse deelnemers).

Bekendheid platform

In 2008 is het platform vermeld in:

Het rapport Over de drempels met taal en rekenen (p. 93).

Het programmaboek van HSN 22:

Frans Daems en Wilma van der Westen (2008). Doorlopende leerlijn taal? Dan ook in het hoger onderwijs! Conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in het hoger onderwijs. In: André Mottart (red.), *Tweeëntwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*, Gent: Academia Press, p. 100-104.

Hans de Vries en Wilma van der Westen (2008). Talige startcompetenties voor het hoger onderwijs. In: André Mottart (red.), *Tweeëntwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*, Gent: Academia Press, p. 115-120.

Plannen voor 2009

Rechtspersoonlijkheid

Consolidering van het platform, waaronder versterking van de financiële positie en bepaling van de organisatievorm. Vorming van een Nederlands / Vlaams werkbestuur die de voorbereiding van de vorming van een rechtspersoonlijkheid als doel heeft.

Versterking financiële positie

Naast een bijdrage van de Nederlandse Taalunie wordt in 2009 aan de instellingen een lidmaatschap van 500 euro per jaar gevraagd.

Deelnemers / leden

Werving van deelname door universiteiten. Streven naar een groter en evenwichtiger aandeel universiteiten als deelnemende instelling.

Ontmoeting en uitwisseling

Organiseren van vijf inhoudelijke middagbijeenkomsten en platformvergaderingen.

Inhoudelijke onderwerpen:

- Effectmeting ingezet taalbeleid, hoe doe je dat?
- Taal breed of taal smal?
- Visie op taalbeleid
- Instaptoetsen

Werken in themawerkgroepen die deze onderwerpen nader onderzoeken, instrumenten ontwikkelen en deze presenteren aan het gehele platform.

Onderlinge werkbezoeken.

Realiseren en invullen van een stroom Hoger Onderwijs op HSN 23 met bijdragen over taalbeleid hoger onderwijs van platformdeelnemers en andere medewerkers van het hoger onderwijs.

Financiële mogelijkheden zoeken voor een volgende slag in de beschrijving van de talige startcompetenties voor hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen. Wellicht in de vorm van een vervolgaanvraag bij de Stichting Leerplan Ontwikkeling.

Samenwerking, belangenbehartiging, beleidsbeïnvloeding

Samenwerking waar nodig en gewenst met LOPON, met name over de nieuwe invulling van de pabotoets taal.

Onderzoeken of taalbeleid c.q. taalontwikkelen lesgeven op enigerlei wijze nader opgenomen kan worden in de (nieuwe) toetsingskaders van de Nederlands Vlaamse AccreditatieOrganisatie. Maaike Hajer, lector Lesgeven in de multiculturele school van de Hogeschool Utrecht, voelt voor samenwerking en/of gezamenlijk optreden in dezen.

Aansluiting vinden bij de kwaliteitsagenda voor hoger onderwijs van het ministerie van OC&W in Nederland. Contact leggen met het Vlaamse ministerie.

Gesprekspartner worden van diverse gremia in Nederland en Vlaanderen die een rol spelen in de vormgeving en inrichting van hoger onderwijs voor zover deze consequenties hebben met of voor taalbeleid in het hoger onderwijs.

Bijlage 1

Resultaten 2007

Begin april 2007 is de community van het platform in de lucht gegaan, een site via SURF-groepen. De toegang is voorlopig voorbehouden aan platformdeelnemers.

In mei 2007 stak het kersverse platform de landsgrens over: drie deelnemers van Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs meldden zich aan. Het landelijke platform gaat vanaf die tijd verder als een Nederlands/Vlaams platform en heeft de naam aangepast.

In 2007 zou het platform volgens plan een of tweemaal fysiek bij elkaar komen, uiteindelijk is het platform in totaal vier maal bijeengekomen, op 22 januari, 23 april, 18 juni en 24 september 2007. Van elke bijeenkomst is een uitgebreid verslag gemaakt.

De inhoudelijke onderwerpen van de bijeenkomsten in 2007 waren achtereenvolgens:

- de didactische keuzes in het taalbeleid van De Haagse Hogeschool;
- werken aan woordenschatverwerving;
- welke stappen zijn nodig om tot een instellingsbreed taalbeleid te komen;
- hoe kom je tot een taalbeleid en hoe krijg je vakdocenten mee?

Tijdens de jaarlijkse conferentie Het Schoolvak Nederlands (HSN) in november 2007 heeft Wilma van der Westen, voorzitter van het platform en kolomleider van de stroom hoger onderwijs, in de keynote van de stroom naast een overzicht over de ontwikkelingen van taalbeleid ook het platform geïntroduceerd. In het programmaboek van de conferentie is een weergave van de presentatie opgenomen².

Voor het in kaart brengen en beschrijven van de talige startcompetenties voor hoger onderwijs is een veldaanvraag ingediend bij de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO). Het project is toegekend, de uitvoering vindt plaats in 2008. Mede-indieners zijn het Sectiebestuur Nederlands van Levende Talen, De Haagse Hogeschool en het Rijswijks Lyceum, een school voor voortgezet onderwijs waar dit jaar een schoolbreed taalbeleid wordt ingezet gestoeld op de principes van het taalbeleid van De Haagse Hogeschool.

Het platform heeft de uitnodiging van de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen voor de veldraadpleging op 21 november 2007 onder haar deelnemers verspreid. Dit heeft er niet alleen toe geleid dat er een paar deelnemers van het Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs aanwezig waren, maar ook dat zich nieuwe leden hebben aangemeld.

Het jaar 2007 is afgesloten met 29 deelnemers van onderstaande 15 instellingen voor hoger onderwijs (peildatum 31 december 2007).

Fontys Lerarenopleiding De Haagse Hogeschool Hogeschool Rotterdam INHOLLAND Rotterdam Hogeschool van Arnhem en Nijmegen Universiteit van Amsterdam Hanzehogeschool Groningen Pabo Thomas More van Hogeschool Leiden
--

² Wilma van der Westen, Taalbeleid hoger onderwijs: van nul tot platform, In: Programmaboek HSN 21, In: Amos van Gelderen (red.), *Eenentwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*, Gent: Academia Press, 2007

Hogeschool Utrecht
Hogeschool Zeeland
Hogeschool Windesheim

Arteveldehogeschool Gent
Het Huis Nederlands Brussel
Universiteit van Antwerpen
Nascholingscentrum Gemeenschapsonderwijs Brussel

Financiële verantwoording 2007

Het Sectiebestuur Nederlands van Levende Talen heeft zich garant gesteld voor de kosten van vergaderruimte en catering. De bijeenkomsten hebben alle vijf keer plaatsgevonden bij De Haagse Hogeschool. De kosten voor vergaderruimte, catering, inzet notulist en bijhouden van de website alsmede een inzet van 40 uur voor de voorzittersfunctie zijn in 2007 gedoneerd door De Haagse Hogeschool. De hogeschool heeft deze voorzieningen en inzet voor de aanvangsperiode van het platform ter beschikking gesteld en verwacht dat hiervoor in 2008 andere bronnen worden aangewend.

Eind 2007 is bij de Nederlandse Taalunie een verzoek ingediend voor een financiële bijdrage.

Bijlage 2

Nederlands / Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs

Lijst van instellingen waar deelnemers werkzaam zijn

Peildatum 2 februari 2009

De Vlaamse deelnemers zijn werkzaam bij:

- Arteveldehogeschool Gent
- Hogeschool Gent
- Het Huis van het Nederlands, Brussel
- Hogeschool – Universiteit Brussel
- Nascholingscentrum Gemeenschapsonderwijs Brussel
- Universiteit Antwerpen
- Provinciale Hogeschool Limburg
- Plantijn Hogeschool Antwerpen
- Katholieke Hogeschool Sint Lieven
- Lessius Hogeschool Antwerpen

De Nederlandse deelnemers zijn werkzaam bij:

- Fontys Tilburg
- De Haagse Hogeschool
- Hanzehogeschool Groningen
- Hogeschool Rotterdam
- Hogeschool Utrecht
- Hogeschool van Amsterdam
- Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Hogeschool Zeeland
- InHOLLAND Amsterdam
- InHOLLAND Rotterdam
- Leiden Universiteit
- Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
- Rijksuniversiteit Groningen
- Thomas More Pabo/onderdeel Hogeschool Leiden
- Universiteit van Amsterdam
- Vrije Universiteit Amsterdam